

Олійник М.І.

Черновицький національний університет імені Юрія Федьковича

РЕГУЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СТРАНАХ ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ (НА ОСНОВЕ АНАЛИЗА НОРМАТИВНЫХ ДОКУМЕНТОВ)

Аннотация

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки специалистов дошкольного образования в контексте вхождения Украины в европейское образовательное пространство. Основываясь на анализе нормативных документов, регулирующих деятельность образовательных систем Румынии и Польши, сделан вывод об основных аспектах и особенностях подготовки специалистов дошкольного образования в Восточной Европе и их значение для совершенствования системы дошкольного образования в Украине.

Ключевые слова: дошкольное образование, профессиональная подготовка, педагогическая компетентность, европейское образовательное пространство, государственный стандарт образования, учебная программа, практическая подготовка.

Oliynyk M.I.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

REGULATION OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS PRESCHOOL EDUCATION IN EASTERN EUROPE (BASED ON ANALYSIS OF REGULATIONS)

Summary

The article devoted to the professional training of preschool education in the context of Ukraine into the European educational space. Based on the analysis of regulations governing the activities of educational systems in Romania and Poland, concluded the main aspects and peculiarities of preparation of experts of preschool education in Eastern Europe and their importance to the improvement of early childhood education in Ukraine.

Keywords: preschool education, professional training, pedagogical competence, European educational space, state educational standards, curriculum, practical training.

УДК 5161-057.875:37.032

ФОРМУВАННЯ «ЛІДЕРСТВА» ЯК ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВОЇ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

Ткачук О.Г.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Проблема лідерства є сьогодні однією з найбільш актуальних і одночасно складних проблем формування компетентних фахівців. Нове століття вимагає нової компетентності, тому в даній роботі досліджено один з важливих аспектів професійної підготовки майбутніх лікарів – формування «лідерства» у вищому медичному навчальному закладі. Визначено стан розуміння студентами сутності поняття «лідерство», проведено діагностику стану формування лідерських якостей у майбутніх лікарів.

Ключові слова: вища освіта, лідерство, лідерські якості, медична освіта, професійна компетентність, професійно значущі якості майбутнього фахівця.

Постановка проблеми і її актуальність. Українське суспільство нині переживає часи кардинальних змін у галузі вищої освіти, які зумовлюють суттєві зміни у підготовці майбутнього фахівця, зокрема – лікаря. Тому головним завданням вищої освіти стало створення сприятливих умов для творчого розвитку особистості студента для його самореалізації в сучасному суспільстві. Один із шляхів виконання цього завдання є становлення особистості – лідера у контексті формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі.

Проблемі формування «лідерства» у сучасних фахівців науковці надають все більшого значення. Про це у своїх наукових працях наголошують С. Калаш-

нікова [2], Я. Кульбашна [3], О. Ткачук [8], І. Гордещька, В. Горбачев, Н. Клопов [9], І. Ібрагімова [4], Мараховська Н.В. [5], Сергеева Л.М. [7], та багато ін.

Згідно з Оксфордським словарем [10] термін «лідер» (від англ. leader – той, хто веде, перший, що йде попереду, організатор групи, який регулює відносини в середині групи, авторитет, тобто користується визнанням у групі), виникло в XVII столітті і використовувалось для визначення авторитетного члена громадської організації, вплив якого мав велике значення на рішення в різноманітних ситуаціях і процесах.

В новому тлумачному словнику української мови, «лідер» [6] – 1. той, хто стоїть на чолі певної організації, керівник, провідник, ватажок, поводитир;

2. особа або група осіб, що йде першою у якому-небудь змаганні, передовик, ведучий.

С. Калашнікова [2] дала визначення поняття *лідер в освіті* – «це особа чи інституція, яка здійснює діяльність у сфері освіти, спрямовану на її розвиток, а досягнення і результати цієї діяльності є дороговказом для інших».

Наявність лідерів у громадянському суспільстві призвело до виникнення поняття «лідерство» (leadership), яке походить від англійського дієслова [10] «lead», що означає «шлях» або «дорога». Науковці визначають його по-різному. Зокрема Л.М. Сергеева [7] вважає «лідерство» вмінням пробудити у людей мрію, до якої вони наблизяться, вдихнувши в них необхідну для руху енергію, а Н.В. Мараховська [5] – розглядає як процес організації та управління колективом». За твердженням І. Ібрагімової [4] «лідерство – це те, чому навчають, принцип, який сповідають, і компетенція, яку розвивають і оцінюють; це діяльність заради кращих рішень, умов; реалізація нових ідей, шлях до звершень; це віра в свої сили, але водночас прагнення почути інші точки зору». Лідерство ґрунтується на відданості ідеї та усвідомленні відповідальності за свої дії; на ідеалах творчості, проактивності та стратегічного мислення [4].

С. Калашнікова [2] доводить, що саме лідерство сприяє розкриттю потенціалу кожної людини задля служіння високій меті та суспільно значущим цінностям; це повне, аутентичне самовираження людини.

Значущість лідерства як необхідної випускнику вищої школи загальної компетентності визнано у європейському освітньому просторі [12]. Її формуванню надають великого значення вітчизняні і зарубіжні науковці [10, 11, 12].

Зважаючи на думку В.І. Лугового щодо важливості самооцінки майбутніми фахівцями власних навчальних досягнень [3], у ВМНЗ України проводилось дослідження щодо визначення значущості загальних компетентностей, зокрема лідерства майбутніми стоматологами. За його результатами лідерство вважають необхідною компетентністю від 9,0 до 44,3% п'ятикурсників і від 16,2% – 50,0% чотирикурсників ВМНЗ України [3]. Такий низький рейтинг даної компетентності не відповідає вимогам часу до професійної підготовки фахівців і потребує корекції з боку педагогічних колективів.

На думку дослідників Є. Жарікова та Є. Крушельницького [1], здатність до лідерства значною мірою залежить від розвиненості комунікативних і організаторських якостей, від того, якими рисами характеру може володіти явний лідер. Зокрема, вони зазначають, що такими ознаками можуть бути: воля – здатність долати перешкоди на шляху до мети; наполегливість – уміти розумно ризикувати; терплячість – довго і добре виконувати одноманітну роботу; незалежність; психічна стійкість; надійність – дотримувати свого слова, на людину можна поклатися; витри-

валість – праця навіть в умовах перевантажень; оптимістичність – ставитися до труднощів як до неминучих перешкод; здатність змінювати стиль поведінки залежно від умов. Професія лікаря, в очевидь, вимагає від фахівця володіння низкою з перелічених рис. З огляду на вище зазначене актуалізується дослідження професійно значущих якостей у майбутнього фахівця, зокрема лідерських, і їх формування у вищому медичному навчальному закладі (ВМНЗ).

Мета дослідження: визначити значущість лідерських якостей у професії лікаря за самооцінкою студентів вищого медичного навчального закладу; розуміння студентами поняття «лідерство»; реальний стан формування «лідерства» у майбутніх лікарів.

Виклад основного матеріалу. Нові реалії освіти відповідно до вимог Болонського процесу вимагають підготовки фахівця, здатного створювати оптимальні умови для розвитку кожної особистості, максимально враховувати її індивідуальні інтереси, сприяти розвитку високоморальних якостей у студентської молоді, що обумовлюють необхідність формування у майбутнього лікаря системи лідерських якостей, завдяки яким він зможе приймати своєчасні самостійні рішення, переконувати пацієнтів у правильності своєї позиції.

Для діагностики ефективності формування лідерства у майбутніх лікарів Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (НМУ) було розроблено анкети, в основу яких покладено методику Є. Жарікова, Є. Крушельницького «Діагностика лідерських здібностей» [1].

Опитано 346 студентів медичних, стоматологічного, медико-психологічного та фармацевтичного факультетів.

Аналіз результатів анкетування представлено у таблиці 1.

Аналіз отриманих даних свідчить, що важливості лідерських якостей у майбутній професії лікаря студенти надають недостатнього значення (п. 1), особливо на старших курсах: на четвертому лише 59,5%, а на п'ятому курсі їх вважають необхідними – 42,6%. На першому та другому курсах 97,03% – 93,9% студентів вважають, що добре розуміють сутність поняття «лідерство» (п. 2) а на четвертому та п'ятому – 74,7% – 76,5%. Такі результати можуть свідчити про завищену самооцінку у студентів молодших курсів.

Близько 50,0% студентів (першого, другого та четвертого курсів) вважають (п. 3), що у ВМНЗ успішно відбувається процес формування лідерських якостей, а 72,06% студентів п'ятого курсу, вважають, що він неефективний.

Висновок. Результати проведеного дослідження вказують, що майбутні лікарі вважають лідерство важливою професійною якістю; виявлено недостатнє розуміння майбутніми фахівцями поняття «лідерство», визначено, що у ВМНЗ приділяється недостатня увага формуванню актуального для су-

Таблиця 1

Самооцінка майбутніми лікарями НМУ імені О.О. Богомольця формування лідерства

№ п/п	Самооцінка майбутніх фахівців	Опитані майбутні фахівці НМУ імені О.О. Богомольця							
		I курс (101 ос.)		II курс (98 ос.)		IV курс (79 ос.)		V курс (68 ос.)	
		Відповіді у %							
		Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні
1.	Значущість лідерських якостей в для професії лікаря	65,4	34,7	71,4	28,6	59,5	40,5	42,6	57,35
2.	Розуміння сутності поняття «лідерство»	97,03	2,9	93,9	8,2	74,7	25,3	76,5	23,5
3.	Формування у ВМНЗ лідерських якостей	53,5	46,5	72,5	27,5	46,8	53,2	27,9	72,06

часного фахівця комплексу професійно значущих якостей, зокрема лідерства.

Проведені дослідження висвітлюють необхідність розробки методики розвитку лідерських якостей у майбутніх лікарів у ВМНЗ.

Отримані результати дозволяють окреслити подальші напрями дослідження проблеми формування лідерства у майбутніх фахівців, зокрема можливості впливу на цей процес при викладанні дисципліни фізичне виховання.

Список літератури:

1. Жариков Е. Диагностика лидерских способностей / Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М. 2002. – С. 316-320.
2. Калашнікова С. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки управлінців-лідерів в умовах сучасних суспільних трансформацій: дис... д-ра пед. наук: 13.00.06 / Калашнікова Світлана Андріївна; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ: [б. в.], 2011. – 462, [7] с.
3. Кульбашна Я. А. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців із стоматології: теоретичні й методичні основи: монографія / Я. А. Кульбашна. – К.: ВПП «Компас», 2014. – 416 с.
4. Ібрагімова І. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, С. Барань, Т. Федорів; за заг. ред. І. Ібрагімової. – К.: Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.
5. Мараховська Н. В. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. В. Мараховська; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2009. – 22 с. – укр.
6. Новый тлумачний словник української мови / Серія «Нові словники» заснована в 1996 році: К. 2007.
7. Сергеева Л. М. Лідерство в управлінні професійно-технічним навчальним закладом. – К.: Арт Економі, 2011.
8. Ткачук О. Г. Формування компетентності лідерства у майбутніх лікарів / О. Г. Ткачук / Науковий журнал «Молодий вчений» № 6 (21) червень, 2015 р. – Ч. 3. – С. 139-141.
9. Городецкая И. В. Проблема лидерства в студенческой среде ВГМУ // И. В. Городецкая, В. В. Горбачев, Н. А. Клопов / «Вестник Витебского государственного медицинского университета», 2014, Том 13, № 1. – С. 121.
10. Кете де Врис М. Мистика лидерства. Развитие эмоционального интеллекта / Кете де Врис Манфред Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 311 с.

Ткачук Е.Г.

Национальный медицинский университет имени А.А. Богомольца

ФОРМИРОВАНИЕ «ЛИДЕРСТВА»

КАК ПРОФЕССИОНАЛЬНО ВАЖНОГО КАЧЕСТВА БУДУЩЕГО ВРАЧА

Аннотация

Проблема лидерства является сегодня одной из наиболее актуальных и одновременно сложных проблем формирования компетентных специалистов. Новый век требует новой компетентности, поэтому в данной работе исследован один из важных аспектов профессиональной подготовки будущих врачей – формирование «лидерства» в высшем медицинском учебном заведении. Определено состояние понимания студентами сущности понятия «лидерство», проведена диагностика состояния формирования лидерских качеств у будущих врачей.

Ключевые слова: высшее образование, лидерство, лидерские качества, медицинское образование, профессиональная компетентность, профессионально значимые качества будущего специалиста.

Tkachuk O.G.

National O.O. Bogomolets Medical University

THE FORMATION OF «LEADERSHIP»

AS PROFESSIONALLY IMPORTANT QUALITY OF FUTURE DOCTORS

Summary

The issue of leadership is one of the most pressing and complex problems simultaneously for the formation of competent professionals. A new century requires new competence, therefore, in this paper we investigate one important aspect of professional training of future doctors is the formation of «leadership» in higher medical educational establishment. The state of understanding of the nature of «leadership», conducted diagnostics of the formation of leadership qualities of future doctors.

Keywords: high school, leadership, leadership, medical education, professional competence, professionally significant qualities of the future specialist.